

سخنرانی حجت الاسلام و المسلمین نبوی

اشاره:

ربِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي
امْرِي واحلل عقدة من لساني يفقهوا
قولي

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين و صلي
الله على محمد خاتم النبيين و على
عترته الطاهرين من الآن الى يوم الدين.
الهي انطقني بالهدى والهمني التقوى
بحث ما درباره جایگاه تبلیغ و
مبلغان در شکل گیری فرهنگ وحدت
است.

مقدمه

برای ورود به بحث در ابتدا چند
نکته را یادآور می شویم:

آنچه پیش رو دارید متن سخنرانی
حجة الاسلام والمسلمین نبوی، معاون تبلیغ
و آموزشهای کاربردی حوزه علمیه قم است
که در جمع ائمه محترم جمعه در موضوع
جایگاه تبلیغ و مبلغان در شکل گیری فرهنگ
وحدت ایراد گردیده و به جای سر مقاله در
این شماره ارائه می گردد. لازم به ذکر است که
برخی از نکته ها و مطالب که خاص جلسه
بوده حذف گردیده و اندکی تغییر در مطالب
دیگر با نظارت سخنران محترم صورت گرفته
است.

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

۱. تبلیغات در شکل‌گیری فرهنگها فوق‌العاده مؤثر است و فرهنگهای مختلفی را با تبلیغ بر جوامعی تحمیل می‌کنند. امروز در دهکده جهانی جنگ تبلیغ فرهنگ است. آمریکاییها که در افغانستان و عراق وارد جنگ نظامی شدند از دیوانگی آنهاست. ایران در این کشورها موفق‌تر عمل کرده و بسیاری از بزرگان اینها هم به این امر مدعن و معترفند. به دلیل تقارب و نزدیکی فرهنگی ایران با این کشورها و توان تعاون و همکاری فرهنگی که دارد، بدون هیچ بودجه‌ای و یا با کم‌ترین بودجه در این کشورها موفق‌تر عمل می‌کند. امروزه تبلیغ در فرهنگ‌سازی نقش بسیار مؤثری دارد، به گونه‌ای که هیچ نباید در آن تردید کرد.

۲. جایگاه تبلیغ در مسائل سیاسی نیز بسیار رفیع و بلند است. تمام تفکرات مائتریالیستی، الهی، سرمایه‌داری و کاپیتالیستی که در جهان وجود دارد، در مورد جایگاه تبلیغات در معادلات سیاسی جهان هیچ تردیدی ندارند.

۳. وحدت هم فرهنگی است و هم سیاسی. پرداختن به وحدت و ایجاد انسجام اسلامی، هم یک تکلیف برای تصحیح فرهنگ و هم بهترین زمینه برای تثبیت نظام است. وحدت مهم‌ترین و کلیدی‌ترین مقوله سیاسی است و در معادلات حفظ نظام اسلامی از جایگاه فوق‌العاده‌ای برخوردار است.

۴. یکی از مهم‌ترین جایگاههای تبلیغ برای ایجاد اتحاد و انسجام، سخنرانیهای دینی است. اگر پنجاه نفر در روستاهای مختلف مطلبی را مطرح کنند که وحدت‌زا باشد و یک مبلغ مطلبی بگوید که وحدت‌سوز باشد، هرگز آن پنجاه نفر نمی‌توانند این ضعف را برطرف کنند. بالعکس اگر آن پنجاه نفر در مورد وحدت خوب عمل نکردند، ولی مبلغ به عنوان محور و قطب تبلیغات دینی دقیق عمل کرد، بسیاری از آن ضایعات را خشتی می‌کند.

زمینه‌های تفرقه

زمینه‌های تفرقه در سراسر جهان وجود دارد و منحصر به ملت ایران

نیست. به عنوان نمونه اگر این یک کشور مسیحی کاتولیک است و ارتدوکسها و پروتستانها در آنجا بسیار کم وجود دارند و یا اصلاً می شود گفت وجود ندارند، و کاتولیکها در این کشور حدود سیصد و شصت فرقه هستند. عواملی مانند موارد ذیل زمینه ساز تفرقه اند:

زبان، قومیتها، قبائل، پائین و بالا بودن محل، مساجد جامع و مساجد حاشیه ای، حسینیه در مقابل مسجد، مناطق جغرافیایی شمالیها، جنوبیها، شرقیها، غربیها و... احساس اختلاف طبقاتی نمودن بالا شهری و پایین شهری، پول دار و بی پول بودن، رانت خواری و احساس رانت خواری، استبداد، اطرافیان غیر مناسب، عدم سازگاری، عدم هماهنگی، احزاب و گروههای سیاسی، گروههای اجتماعی، تحریک کنندگان، و...

گاهی نه خود تبعیض بلکه احساس تبعیض در جامعه زمینه ساز تفرقه و اختلاف است و مبلغان و ائمه محترم جامعه می توانند با از بین بردن این احساس، التهاب موجود در جامعه

را کاهش دهند.

گاه استبداد به رأی، تفرقه انگیز است. بعضی از مسئولین بر این باورند که همه کارهای خوب را آنها کرده اند و دیگران با دخالت یا عدم مشارکت خود موجب شکستها بوده اند. چنین اعتقادی بسیار می تواند تفرقه انگیز باشد.

اطرافیان مسئولین و مبلغان دینی به ویژه ائمه محترم جامعه می توانند زمینه های اختلاف را ایجاد کنند. سفارشهای امیرالمؤمنین علی علیه السلام در مورد اطرافیان فوق العاده است و شرطهای زیادی در مورد آنان دارد که چاپلوس، دروغگو و... نباشند. اطرافیان باید کسانی باشند که حوائج مؤمنین را به مسئولین منتقل کنند و اگر مراجعه کننده ای توان بیان مطالب خود را نزد مسئولین ندارد، آنها مطالب و درخواستهایشان را به مسئولین انتقال دهند.

یکی دیگر از زمینه سازان اختلاف و تفرقه، شکست خورده های سیاسی و مدیریتی هستند که با تحریک مردم، سعی در ایجاد تفرقه

مَنْ عَمِلَ بِهَا وَقَالَ فِي ضِدِّهِ مَنْ سَنَّ سُنَّةَ سَيِّئَةٍ
كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُهَا مِنْ عَمَلِ بِهَا؛^۱ هر کس
سنت نیکویی پایه‌گذاری کند اجر آن و در
اجر عمل کنندگان به آن را دارد و در
مقابلش فرمود: هر کس سنت بدی را
پایه‌گذاری کند، گناه آن و گناه هر کسی
که به آن عمل کرده است را خواهد
داشت.»

اگر تقوای جامعه افزایش یابد،
برکات الهی نازل می‌شود. قرآن کریم
می‌فرماید: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا
لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾؛^۲
«اگر اهل سرزمینها ایمان آورده و تقوا
پیشه کنند، برکات از آسمان و زمین بر
آنها نازل خواهد شد.»

و اگر گناه در جامعه افزایش یابد،
وزر و وبال آن همه را فرا خواهد
گرفت. خداوند متعال می‌فرماید: ﴿وَ
اتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ
خَاصَّةً﴾؛^۳ «از فتنه [و عذاب] بپرهیزید
که فقط به ظالمان شما نمی‌رسد.»

اهمیت وحدت

۱. بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۲۰۴، باب ۱۴.

۲. اعراف / ۹۶.

۳. انفال / ۲۵.

دارند. به دلیل اینکه برخی از ائمه
محترم جمعه چندین دولت را تجربه
کرده‌اند، دیده‌اند که بعضی از افرادی
که در زمان تصدی مسئولیت توجهی
به ائمه جمعه نداشته‌اند، اما پس از عزل
و برکناری، خود را به ائمه جمعه
نزدیک کرده سعی در تفرقه افکنی
می‌نمایند.

مواردی که بیان شد برخی از
زمینه‌های ایجاد تفرقه است، گرچه
لر و ما به معنای ایجاد تفرقه نمی‌باشند.

تعارض اختلاف با تقوا

هرچه در جامعه ضریب اختلاف
افزایش پیدا کند، ضریب تقوا کاهش
می‌یابد؛ زیرا اختلاف زمینه‌ساز غیبت،
تهمت، افتراء، بد و بیراه گفتن، لگدمال
کردن آبروی مؤمنین است. امام جمعه
و مبلغ دینی متصدی افزایش ضریب
تقوای جامعه است و اگر او در همین
گردونه قرار گرفت، باید فاتحه اسلام
را خواند.

عملکرد یک مبلغ دینی می‌تواند
پایه‌گذار یک سنت نیکو و یا سنت
سیئه باشد. و به تعبیر نبی مکرم اسلام:

«مَنْ سَنَّ سُنَّةً حَسَنَةً كَانَ لَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ

خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السَّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوبَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ * فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمْ الْبَيِّنَاتُ فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾^۱ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، همگی در سلم و سازش وارد شوید و گامهای شیطان را دنبال نکنید که دشمن آشکار شماست. اگر بعد از اینکه دلایل روشن برای شما آمد، لغزش کردید [و گمراه شدید]، بدانید که خداوند توانا و حکیم است.»
آن قدر وحدت اهمیت دارد که حتی در غذا خوردن، خوابیدن و امثال آنها نیز درباره آن سفارش شده است.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند: ﴿كُلُوا جَمِيعاً وَلَا تَفَرَّقُوا فَإِنَّ الْبَرَكَهَ فِي الْجَمَاعَةِ﴾^۲ با هم غذا بخورید و متفرق نشوید که برکت در جماعت است.»
تعلیلی که در روایت آمده، اختصاص به خوردن ندارد بلکه نشان دهنده این است که در جماعت برکت است.

بعضی به حدیث «إِخْتِلَافٌ أُمَّتِي رَحْمَةٌ» استناد کرده و می‌گویند:

اختلاف امت موجب رحمت است. در حالی که باید معنای این اختلاف در حدیث نبوی را درست فهمید. به این حدیث توجه کنید:

«الْمُؤْمِنِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قُلْتُ يَا بِي عَبْدَ اللَّهِ ﷺ إِنَّ قَوْمًا يَزُورُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِخْتِلَافُ أُمَّتِي رَحْمَةٌ فَقَالَ صَدَقُوا فَقُلْتُ إِنْ كَانَ إِخْتِلَافُهُمْ رَحْمَةً فَاجْتِمَاعُهُمْ عَذَابٌ قَالَ لَيْسَ حِينَئِذٍ تَذَهَبُ وَذَهَبُوا إِنَّمَا أَرَادَ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَلَوْ لَا فَفَرَّ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَسْفُرُوا إِلَيَّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَيَخْتَلِفُوا إِلَيْهِ فَيَتَعَلَّمُوا ثُمَّ يَرْجِعُوا إِلَيَّ قَوْمِهِمْ فَيَعَلِّمُوهُمْ»^۳ مؤمن انصاری می‌گوید به امام صادق ﷺ گفتم: گروهی روایت می‌کنند که رسول خدا ﷺ فرمود: اختلاف امت من رحمت است. امام فرمود: راست گفته‌اند. گفتم: اگر اختلاف آنها موجب رحمت است پس اجتماع آنها موجب عذاب خواهد بود. فرمود: آن گونه که تو فکر می‌کنی و آنها فکر می‌کنند

۱. بقره/۲۰۸ و ۲۰۹.

۲. بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۲۹۱، باب ۸۹.

۳. همان، ج ۱، ص ۲۲۷، باب ۷.

نیست. هر آینه این سخن خدای عزیز و جلیل را اراده کرده است که: «پس چرا از هر فرقه‌ای از آنان، گروهی کوچ نمی‌کنند تا در دین تفقه یابند و آن گاه که به سوی قوم خود باز گشتند، آنان را انذار کنند، شاید آنان بپرهیزند.» پس آنان را امر فرموده که به سوی رسول خدا ﷺ کوچ کنند و به سوی او رفت و آمد نمایند و [مطالب او را] بیاموزند، سپس به سوی قوم خود برگشته، آنان را آموزش دهند.»

امام علی علیه السلام به خاطر اهمیت وحدت و پرهیز از تفرقه و اختلاف بین مسلمانان می‌فرماید:

«وَاعْتَصِمُوا بِخَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا فإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ صَلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ أَفْضَلُ مِنْ عَامَّةِ الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ؛^۱ همگی به ریسمان خدا چنگ زنید و متفرق نشوید. به درستی که از رسول خدا ﷺ شنیدم که می‌فرمود: اصلاح بین دو نفر با فضیلت‌تر از یک سال نماز و روزه است.»

به مفهوم اولویت می‌توان گفت: اگر ثواب اصلاح یک جامعه بیشتر از ثواب اصلاح دو نفر خواهد بود.

حضرت همچنین فرمود: «عَلَيْكُمْ يَا بَنِييَ بِالتَّوَّاصِلِ وَالتَّبَادُلِ وَالتَّبَارِ وَإِيَّاكُمْ وَالتَّقَاطُعِ وَالتَّدَابُرِ وَالتَّفَرُّقِ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِنِّمِ وَالتَّعَدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ؛^۲ فرزندانم! بر شما باد به وصل کردن و بخشیدن و نیکی کردن. و پرهیزید از قطع کردن و پشت نمودن و جدا شدن. و یکدیگر را بر نیکی و تقوا یاری دهید و بر گناه و دشمنی یاری ندهید و از خدا بترسید که خداوند سخت عذاب کننده است.» یکی از مهم‌ترین عوامل اختلاف در جامعه، ضعف دین‌شناسی است. گاهی عده‌ای آیه یارویتی را بدون تتبع عالمانه و دیدن آیات و روایات دیگر و بدون توجه به عام و خاص و یا مطلق و مقید بودن آن و بدون جمع دلالی بین روایات مطرح می‌کنند و گاهی حتی ترجمه دقیق آن آیه و روایت را نمی‌دانند و از روی کتابهای دیگر به ترجمه می‌پردازند و با ارائه مطالب غلط خود در جامعه اختلاف بر

۱. الکافی، ج ۷، ص ۵۱، باب صدقات النبی ﷺ و فاطمة و الأئمة.

۲. بحار الأنوار، ج ۴۲، ص ۲۴۸، باب ۱۲۷.

می‌انگیزند.

الشأن اسلام ﷺ فرمودند: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَأَنْبِيَّ بَعْدِي وَلَا سُنَّةَ بَعْدَ سُنَّتِي فَمَنْ ادَّعَى ذَلِكَ فَدَعْوَاهُ وَبِدْعَتُهُ فِي النَّارِ فَاقْتُلُوهُ وَمَنْ تَبِعَهُ فَإِنَّهُ فِي النَّارِ أَيُّهَا النَّاسُ أَحْبِبُوا الْقِصَاصَ وَ أَحْبِبُوا الْحَقَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ وَلَا تَفَرَّقُوا وَ اسْلِمُوا وَ اسْلِمُوا تَسْلَمُوا كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَ رُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ»^۱ ای مردم! بعد از من پیامبری نیست و بعد از سنت من سنتی نیست؛ پس هر کس آن را ادعا کند، ادعا و بدعتش در آتش است، پس او و پیروانش را بکشید که او در آتش است. ای مردم! قصاص و حق صاحب حق را احیا کنید و متفرق نشوید و سازش پیشه کنید و دیگران را به صلح دعوت کنید تا سالم بمانید. خداوند نوشته [و مقدر کرده] است که: من و پیامبرانم غالب خواهیم شد. به درستی که خداوند قوی و شکست‌ناپذیر است.»

برخی بر این باورند که اگر در جامعه بین مردم یا مسئولین اختلاف

امام علی عليه السلام فرمودند: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَدَأَ وَقُوعَ الْفِتَنِ أَهْوَاءُ تُتَّبَعُ وَأَحْكَامٌ تُبْتَدَعُ يُخَالَفُ فِيهَا كِتَابُ اللَّهِ يَتَوَلَّى فِيهَا رِجَالٌ رِجَالًا فَلَوْ أَنَّ الْبَاطِلَ خَلَصَ لَمْ يَخْفَ عَلَى ذِي حِجْبِي وَلَوْ أَنَّ الْحَقَّ خَلَصَ لَمْ يَكُنْ اخْتِلَافٌ وَلَكِنْ يُؤَخَذُ مِنْ هَذَا ضِغْتٌ وَمِنْ هَذَا ضِغْتٌ فَيُفْرَجَانِ فَيَجِيئَانِ مَعًا فَهَذَا لِكِ اسْتِخْوَذِ الشَّيْطَانِ عَلَى أَوْلِيَائِهِ وَ تَجَا الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ الْحُسْنَى»^۱ ای مردم! آغاز وقوع فتنه‌ها، هواهایی است که پیروی شود و احکامی که بدعت گذاشته شود، [به گونه‌ای که] در آن کتاب خدا مخالفت گشته، مردانی [نادان] در آنها دنبال مردانی دیگر می‌روند. پس اگر باطل خالص شود بر هیچ صاحب عقلی مخفی نمی‌ماند و اگر حق خالص گردد، اختلافی وجود ندارد. ولی از این چیزی و از آن چیزی گرفته می‌شود و با هم مخلوط می‌شوند و با هم می‌آیند؛ اینجاست که شیطان بر اولیاء خود چیره گشته و از سوی دیگر کسانی که از سوی خداوند برایشان نیکی رسیده، نجات پیدا می‌کنند.»

در حدیث دیگری پیامبر عظیم

۱. الکافی، ج ۱، ص ۵۴، باب البدع و الرأي و المقایس.

۲. وسائل الشیعة، ج ۲۸، ص ۳۳۷، باب حکم من شتم النبی عليه السلام أو ادعی....

مِنَ السَّقِيمِ^۲ نزد هر دعوت‌کننده مدعی که شما را از یقین به شک و از اخلاص به ریا و از تواضع به کبر و از نصیحت [و خیرخواهی] به دشمنی و از زهد به رغبت [به دنیا] می‌خواند ننشینید. به عالمی نزدیک شوید که شما را از کبر به تواضع و از ریا به اخلاص و از شک به یقین و از رغبت [و میل به دنیا] به زهد و از دشمنی به نصیحت [و خیرخواهی] فرا می‌خواند. هیچکس شایستگی موعظه مردم ندارد مگر کسی که به راستی از این آفتها بترسد و بر عیبهای سخن اشراف داشته و صحیح را از سقیم بشناسد.»

عوامل ایجاد وحدت

عوامل ایجاد وحدت را شاید نتوان در یک سخنرانی بیان کرد، اما به اندازه ظرفیت زمانی به چند عامل تا آنجا که به تبلیغ و مبلغان ارتباط دارد می‌پردازیم.

۱. مهرگسترده

محبت و مهربانی به مردم موجب

ایجاد شود، خودشان در سلامت خواهند بود. این تفکر هماهنگ با استراتژی سیاسی انگلیسی‌هاست؛ اما حقیقت این است که هرچه جامعه اصلاح شود و افراد با یکدیگر مهربان‌تر باشند، با معارف اسلامی سازگارتر است. چنین نیست که دشمنیها دامن اختلاف‌انگیزان را بگیرد، بلکه در دراز مدت آنان را نیز اسیر خواهد کرد. امام صادق علیه السلام فرمودند: «مَنْ زَرَعَ الْعَدَاوَةَ حَصَدَ مَا بَدَرَ»^۱ هر کس [تخم] عداوت بکارد، همان بذر که کاشته را خواهد چید.»

از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله درباره صفات علماء روایتی نقل شده است که آن حضرت فرمودند: «لَا تَخْلِسُوا عِنْدَ كُلِّ دَاعٍ مُدَّعٍ يَدْعُوكُمْ مِنَ الْيَقِينِ إِلَى الشُّكِّ وَمِنَ الْإِخْلَاصِ إِلَى الرِّيَاءِ وَمِنَ التَّوَّاضِعِ إِلَى الْكِبَرِ وَمِنَ النَّصِيحَةِ إِلَى الْعَدَاوَةِ وَمِنَ الزُّهْدِ إِلَى الرُّغْبَةِ وَتَقَرَّبُوا إِلَى عَالِمٍ يَدْعُوكُمْ مِنَ الْكِبَرِ إِلَى التَّوَّاضِعِ وَمِنَ الرِّيَاءِ إِلَى الْإِخْلَاصِ وَمِنَ الشُّكِّ إِلَى الْيَقِينِ وَمِنَ الرُّغْبَةِ إِلَى الزُّهْدِ وَمِنَ الْعَدَاوَةِ إِلَى النَّصِيحَةِ وَلَا يَضْلُحْ لِمَوْعِظَةِ الْخَلْقِ إِلَّا مَنْ خَافَ هَذِهِ الْأَقَاتِ بِصِدْقِهِ وَ أَشْرَفَ عَلَى عُيُوبِ الْكَلَامِ وَ عَرَفَ الصَّحِيحَ

۱. الکسافی، ج ۲، ص ۳۰۲، باب المراء و الخصومة و معادة الرجال.

۲. بحار الأنوار، ج ۲، ص ۵۲، باب ۱۱.

باشید دنبال اشقیای نروید؛ دنبال آنهایی که دلشان رحیم هست بروید؛ چون آنها هستند که خداوند گره گشایی مؤمنین را به دست آنان قرار داده است. آقای را می شناسم که خیلی اهل خیر است گفت: خدمت آیت الله بهاء الدینی رفتم، و گفتم: آقا خسته شده ام، دیگر کلافه شده ام، شب، وقت و بی وقت، فقرا در خانه مان را می زنند، نه خودم آسایش دارم، نه خانواده ام آسایش دارند. آیت الله بهاء الدینی به ایشان فرموده بودند: طوری نیست، طوری نیست، میشه طوری بشود که خدا حوائج مؤمنین را در خانه دیگران بفرستد و مشکیشان را به وسیله دیگری حل کند.

یعنی تو خیال نکن که هنر کردی، خدا به تو لطف کرده و این موقعیت را به تو داده تا مشکلی از مشکلات مردم را حل کنی، طوری نیست رد کن، خدا مشکل بندگان را از جای دیگر حل می کند. خدا که بنده هایش را رها

ایجاد وحدت است. امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرماید: «وَأَشْعِرْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ لِلرَّعِيَّةِ وَالْمَحَبَّةَ لَهُمْ وَاللُّطْفَ بِهِمْ؛»^۱ رحمت برای رعیت و محبت و لطف به آنان را به قلبت بفهمان.»

یکی از ملازمان شهید محراب آیت الله صدوقی علیه السلام نقل می کند: یک وقتی یک خانم آمد و گفت: من با حاج آقا کار دارم. ما به او گفتیم فعلا نمی شود، ایشان استراحت کرده اند. او می گفت: من از راه دوری آمده ام و می خواهم آقا را ببینم. آیت الله صدوقی علیه السلام صدای حرف ما و آن زن را شنید، آمد و با تغییر گفت: من بایستی در خدمت ایشان باشم. بعد به آن خانم فرمود: چه کاری دارید؟ گفت: یک نوه گیرم آمده. اسمش را چی بگذارم. ایشان با متانت و محبت جواب آن زن را داد.

از پیامبر عزیز اسلام نقل شده است که فرمودند: «أَطْلُبُوا الْمَعْرُوفَ وَ الْفُضْلَ مِنْ رَحْمَاءِ أُمَّتِي تَعِيشُوا فِي أَكْثَانِهِمْ؛»^۲ معروف و فضل را از رحماء امت من بجوید تا در کنار آنان [در نعمت] زندگی کنید.»

اگر خواستید زندگی بهتری داشته

۱. بحار الأنوار، ج ۳۳، ص ۵۹۹، باب ۳۰، باب الفتن الحادثة بمصر و...

۲. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۲۲۸.

نمی‌کند، تو بد بخت می‌شوی.

ما باید به گونه‌ای زندگی کنیم که مردم از همراهی با ما لذت ببرند و زندگی راحتی در کنار ما داشته باشند. آنها باید احساس کنند که اگر جایی گرفتار شدند، می‌توانند به روحانی محل و امام جمعه‌شان پناه ببرند.

در روایت دیگری پیامبر عزیز خدا فرمودند: «الْخَلْقُ عِيَالُ اللَّهِ فَأَحَبُّ الْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ مَنْ نَفَعَ عِيَالَ اللَّهِ وَأَدْخَلَ عَلَى أَهْلِ يَتِيمٍ سُورًا؛^۱ مردم عیال خدا هستند، پس محبوب‌ترین مردم نزد خداوند کسی است که به عیال خدا سود رساند و بر اهل خانه‌ای سرور [و شادمانی] وارد کند.»

بعضی با آب و نان و امکانات دنیایی به مردم سود می‌رسانند و مبلغان دینی می‌توانند با ابلاغ پیام الهی و هدیه معنویت به مردم، دل و جان آنان را سیراب سازند و دل‌های آنان را سرشار از زیباییهای دین و معنویت گردانند.

از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أُجْرِي فِي الْمُؤْمِنِ مِنْ رِيحِ رَوْحِ اللَّهِ وَاللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ رَحْمَاءُ بَيْنَهُمْ؛^۲ خداوند تبارک و تعالی در مؤمن از نفخه‌های روح الهی

می‌دمد. و خداوند تبارک و تعالی (در توصیف پیامبر صلی الله علیه و آله و یارانانش) می‌فرماید: رحم کنندگان بین خودشان [آنجا که در قرآن می‌فرماید:]

«مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ؛^۳ محمد فرستاده خداست و کسانی که با او هستند، بر کافران سختند و در بین خود مهربانند.»

۲. پناه بردن به قرآن و سنت نبوی

ای کاش در همه امور زندگی و از جمله در اختلافات سیاسی، اعتقادی و اجتماعی، به سنت نبوی و معصومین علیهم السلام پناه می‌بردیم. پیامبر عزیز خدا فرمودند: «مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي فِي اخْتِلَافِ أُمَّتِي كَانَ لَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ؛^۴ کسی که در اختلاف امتم به سنت من چنگ زند، اجر صد شهید دارد.»

قرآن کریم می‌فرماید:

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ

۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۳۸۸، باب استحباب نفع المؤمنین ...
 ۲. بحار الأنوار، ج ۶۴، ص ۷۵، باب ۲ - أن المؤمن ينظر بنور الله و...
 ۳. فتح/ ۲۹.
 ۴. بحار الأنوار، ج ۲، ص ۲۶۲، باب ۳۲ - البدعة و السنة و الفريضة و...

گاهی نه خود تبعیض بلکه احساس تبعیض در جامعه زمینه ساز تفرقه و اختلاف است و مبلغان و ائمه محترم جمعه می توانند با از بین بردن این احساس، التهاب موجود در جامعه را کاهش

دهند

می گیرد، دو فرشته نازل می شوند و به آنکه سفیه است می گویند: گفتی و گفتی و تو اهل همان چیزی هستی که گفتی و به زودی به آنچه گفتی جزا داده می شوی. و به فرد حلیم از آن دو می گویند: صبر کردی و حلم ورزیدی، اگر آن را تمام کردی به زودی [گناهانت] بخشیده می شود و اگر فرد حلیم نیز برگشت [و از کوره در رفت] آن دو فرشته بالا می روند.»

یعنی در این صورت آنها را به خودشان واگذار می کنند.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

۱. نساء/ ۶۵.

۲. وسائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۲۶۷.

فَمَا سَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا^۱» به پروردگارت سوگند که آنها مؤمن نخواهند بود، مگر اینکه در اختلافات خود، تو را به داوری طلبند و پس از داوری تو، در دل خود احساس ناراحتی نکنند و کاملاً تسلیم باشند.» اگر در سیره و سنت نبوی چیزی باشد که خلاف خواسته ماست، در دلمان هم نباید احساس ناراحتی کنیم، بلکه باید با کمال آرامش دستور پیامبر خدا ﷺ را اجرا نماییم.

۳. حلم و بردباری

یکی از رموز موفقیت مبلغان دینی، صبر و بردباری در مقابل برخی سخنان بیهوده و اختلاف انگیز و عمدتاً شخصی است. در این موارد صبر و متانت موجب وحدت می گردد. در روایستی امام صادق علیه السلام فرمودند: «إِذَا وَقَعَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ مُنَازَعَةٌ نَزَلَ مَلَكَانِ فَيَقُولَانِ لِلسَّفِيهِ مِنْهُمَا قُلْتَ وَقُلْتَ وَأَنْتَ أَهْلٌ لِمَا قُلْتَ وَسَجَزَى بِمَا قُلْتَ وَيَقُولَانِ لِلْحَلِيمِ مِنْهُمَا صَبَرْتَ وَحَلَمْتَ سَيُغْفَرُ لَكَ إِنْ أَنْتَمْتِ ذَلِكَ وَإِنْ رَدَّ الْحَلِيمُ عَلَيْهِ اِزْتَفَعَ الْمَلَكَانِ^۲» هرگاه بین دو نفر منازعه ای در